

Nr 37.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lönereglering för landshövdingarna; given Stockholms slott den 4 januari 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FÖRSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss:

På grundvalen av 1902 års löneregleringskommittés och 1924 års landstatslönesakkunnigas utredningar framlade Kungl. Maj:t för 1925 års riksdag proposition angående lönereglering för landshövdingarna (proposition nr 183).

Enligt förslaget skulle lönerna för landshövdingarna bestämmas att utgå enligt den i avdelning A av 9 § avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. verk intagna löne-

planen. I överensstämmelse med vad landstatslönesakkunniga förordat skulle därvid landshövding i löneavseende jämställas med justitieråd och regeringsråd, vilka då voro inplacerade i lönegraden A 4.

Löneregleringen avsåg, bland annat, att i största möjliga utsträckning göra landshövdingarna oberoende av förvärvskällor vid sidan av statstjänsten. I samband med regleringen föreslogs också, att de eljest gällande inskränkningarna i rätten att vid sidan av statstjänsten utöva annan verksamhet skulle göras tillämpliga även för landshövdingarna. I ett avseende ansågs det till och med föreligga anledning att för de sistnämndas ydkommande föreskriva en viss skärpning av bestämmelserna i fråga. Det föreslogs nämligen, att med landshövdingbefattning icke skulle få förenas uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag eller befattning såsom funktionär i dylikt bolag. Som motivering till förslaget i sistnämnda del framhöll föredragande departementschefen, att det måste anses olämpligt, att de sins emellan om allmänhetens förtroende konkurrerande affärsföretag, om vilka här vore fråga, sattes i tillfälle att för sina syften tillgodogöra sig den auktoritet inom det allmänna livet, som bör tillkomma en landshövding. Något undantag från nu angivna regel ansågs icke böra medgivas. Däremot fann departementschefen anledning icke förefinnas att förhindra, att landshövding, efter vederbörligt tillstånd, innehade liknande uppdrag eller befattning hos hypoteksbank eller annan därmed jämförlig inrättning.

Förslaget upptog jämväl vissa jämkningar i fråga om bostadsförmånerna. Den av 1920 års riksdag godkända regeln, att tre fjärdedelar av kostnaden för uppvärmning av landshövding tillagd boställslägenhet skulle bestridas av statsverket bibehölls med det förtydligandet, att statsverkets bidrag borde utsträckas att gälla, utom själva uppvärmningskostnaden, jämväl utgifterna för bränsle, som erfordrades till vissa hushållsändamål. Även må erinras därom, att statsverket enligt förslaget skulle ikläda sig kostnaderna för möblering av högst fyra rum inom varje länsresidens.

En nyhet var, att förslaget i anslutning till vad de sakkunniga förordat upptog särskilda representationsbidrag till samtliga landshövdingar. De sakkunniga hade ansett, att enär erfarenheten sedan gammalt bestyrkt, att representationskostnaderna av vissa anledningar ställde sig högre för landshövdingarna i Göteborgs och Bohus samt Malmöhus län än för landshövdingarna i de övriga länen, landshövdingarna i de båda förstnämnda länen borde erhålla något högre representationsbidrag. Förslaget upptog ett belopp av 6,000 kronor till landshövdingen i Göteborgs och Bohus län, 4,800 kronor till landshövdingen i Malmöhus län och 3,600 kronor till en var av de övriga landshövdingarna. Statskontoret hade förklarat sig icke hava något att erinra mot att särskilda representationsbidrag tilldelades landshövdingarna, liksom ej heller emot de av de sakkunniga ifrågasatta beloppen; ämbetsverket hade dock föreslagit vissa föreskrifter rörande bidragets avstående vid tjänstledighet. Departementschefen fann vägande skäl tala för att landshövdingarna, utöver förmånerna av fast lön jämte fri bostad och

möbleringsbidrag, tilldelades ett särskilt årligt belopp såsom bidrag till bestridande av de med ämbetet förenade representationskostnaderna. De av de sakkunniga föreslagna beloppen syntes honom icke giva anledning till erinran. I anledning av vad statskontoret föreslagit yttrade departementschefen, att då med landshövdingens tjänstledighet för olika ändamål i allmänhet icke torde följa nämnvärd inskränkning i dennes representativa skyldigheter, det syntes honom icke behöfligt att föreskriva, att representationsbidraget ej skulle få uppbäras under tjänstledighet, överskjutande viss tid. Då emellertid i vissa fall — såsom då landshövding under längre tid drabbats av sjukdom eller erhållit ledighet för enskilda anläggningar — sådana förhållanden kunde tänkas föreligga, att representationsbidraget icke skäligen borde utgå, borde det bero på prövning av Kungl. Maj:t, huruvida och i vad mån representationsbidraget finge tillgodonjutas under annan ledighet än semester.

Propositionen upptog för landshövdingarna kontanta avlöningsförmåner, inklusive representationsbidrag, å lägst 20,100 kronor (Kronobergs län) och högst 23,700 kronor (Göteborgs och Bohus län).

I förslaget vidtog riksdagen på statsutskottets förslag vissa jämkningar. Riksdagen hade kommit till den slutsatsen, att den i avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen intagna löneplanen icke lämpade sig för landshövdingarna, och det syntes riksdagen, att flertalet av reglementets bestämmelser, därest de skulle gälla för landshövdingarna, komme att sakna reellt underlag. Härvid framhölls särskilt, att då, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit och riksdagen beslutat, landshövdingarna även hädanefter skulle bibehållas vid dem tillkommande förmån av fri boställslägenhet ävensom statsbidrag till boställslägenhetens uppvärmning — faktorer, som i relativt hög grad inverkade på frågan, till vilken dyrortsgrupp vederbörande residentsstad vore hänförd — en differentiering i löneförmånerna med hänsyn till placeringsorten näppeligen vore motiverad beträffande nu ifrågakarande befattningshavare.

Med beaktande av de synpunkter, som av riksdagen andragits till förmån för förhöjda landshövdinglöner, och då det i flera hänseenden icke kunde anses lämpligt, att landshövdingarna förutom fast lön tillerkändes särskilt representationsbidrag, ansåg riksdagen att landshövdingarna, vilkas åligganden i stort sett måste anses vara desamma i de olika länen, borde komma i åtnjutande av en fast lön å 21,000 kronor med undantag dock för landshövdingarna i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, vilka såsom dittills borde i lönehänseende intaga en särställning. Fog för någon skillnad i lönehänseende dessa senare emellan syntes emellertid riksdagen icke förefinnas, utan de ansågos böra likställas i avlöningshänseende. Lönen för dem syntes riksdagen skäligen kunna bestämmas till 23,500 kronor. Vad angår den ifrågasatta inskränkningen i rätten att vid sidan av statstjänsten utöva annan verksamhet, godtogs departementschefens uppfattning härutinnan, dock med viss övergångsarrangemang beträffande de då i tjänst varande landshövdingarna. I övrigt bifölls det i propositionen framställda förslaget.

Vid framläggande genom proposition nr 263 för 1938 års riksdag av förslag till civilt avlöningsreglemente uttalade jag, att jag i likhet med 1936 års lönekommitté fann ur flera synpunkter lämpligt, att den civila statsförvaltningens befattningshavare i möjligaste mån inordnades under ett och samma reglemente. I sådant syfte hade också reglementsförslaget utformats så, att reglementet kunde göras tillämpligt jämväl på sådana grupper av tjänstemän, för vilka borde gälla speciella löneplaner eller för vilka avlöningsförhållandena eljest behövde ordnas genom särskilda föreskrifter. Vidare framhöll jag, att det syntes mig i princip riktigt, att reglementet gjordes tillämpligt bland annat å landshövdingarna. Riksdagen anslöt sig till denna uppfattning och uttalade samtidigt, att frågan om en sådan utsträckt tillämpning av reglementet borde snarast upptagas till beredning och avgörande.

I anledning av vad sålunda förekommit har inom finansdepartementet utarbetats en *promemoria angående landshövdingarnas löneförmåner*. Över nämnda promemoria hava dels *statskontoret* den 14 december 1938, dels ock *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* den 16 december 1938 avgivit infordrade utlåtanden.

Jag anhåller att nu få underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

I *departementspromemorian* framhölls till en början följande.

När landshövdingarnas löner fastställdes vid 1925 års lönereglering skedde detta, såsom ock av riksdagen uttryckligen framhölls, under hänsynstagande till de kostnader av olika slag, som äro förenade med uppehållande av landshövdingbefattningarna. Det har vid övervägande inom departementet av de särbestämmelser, som böra meddelas vid landshövdingarnas inordnande under civila avlöningsreglementet, icke kunnat bortses från, att vägande skäl tala för att de väsentligaste av dessa kostnader, nämligen representationskostnaderna, täckas genom särskilda representationsbidrag på sätt 1924 års landstatslönesakkunniga på sin tid förordade.

När 1925 års riksdag frångick Kungl. Maj:ts förslag om särskilda representationsbidrag, återopades allenast, att det i flera, icke närmare angivna avseenden ej kunde anses lämpligt, att landshövdingarna förutom fast lön tillerkändes dylika bidrag. Såväl 1925 som senare — i samband med behandling av frågan om landshövdingarnas uppdrag vid sidan av tjänsten — har emellertid inom riksdagen givits uttryck åt den uppfattningen, att särskilda representationsbidrag borde tilldelas landshövdingarna.

Sedan lång tid tillbaka åtnjuta landshövdingarna fri bostad. Med hänsyn till landshövdingarnas representationskostnader ansåg sig 1925 års riksdag även böra medgiva, att bidrag från statens sida lämnades för landshövdingbostädernas möblering. Enligt nu gällande bestämmelser skall för landshövding avsedd bostad vid hans tillträde till tjänsten vara genom statens försorg försedd med möblering för högst fyra till representation avsedda rum. Med de anordningar från statens sida, som sålunda vidtagits, följer för landshövdingarna icke blott möjlighet till representation efter eget gottfinnande utan även skyldighet att i viss utsträckning representera. Att en sådan skyldighet sedan gammalt ansetts åvila landshövdingarna torde icke här behöva närmare beröras. Det synes dock böra understrykas, att representation i viss utsträckning får anses nödvändig för ett behörigt utövande av landshövdingämbetet.

Om emellertid representationsskyldighet åvilar landshövdingarna, i motsats till vad som i regel gäller för statens befattningshavare, synes det bättre stå i överensstämmelse med lönesystemet vid nyreglerade verk att särskilda representationsbidrag beredas landshövdingarna än att dessa för representationskostnadernas täckande erhålla högre avlöningsbelopp än eljest bort ifrågakomma. Någon nyhet för lönesystemet skulle dylika bidrag icke utgöra. Bidragen skulle jämväl bereda möjlighet att angiva representations-skyldighetens normala omfattning.

I anslutning till vad sålunda anförts framlades i promemorian förslag, enligt vilket landshövding skulle åtnjuta dels lön och dels särskilt representationsbidrag. Härvid gjordes i promemorian följande uttalanden.

En anordning med särskilda representationsbidrag borde i och för sig föranleda, att lönen fastställdes till ett belopp understigande det lägsta nu utgående avlöningsbeloppet, 21,000 kronor. Här synes emellertid en annan omständighet vara värd beaktande. Såsom i det föregående antytts, har frågan om landshövdingarnas rätt att mottaga enskilt uppdrag på senare tid varit föremål för meningsutbyte. Det har syns väl motiverat att, om landshövdingarnas representationskostnader hädanefter helt skola bestridas av statsmedel, *generellt* förbud stadgas för landshövding att åtaga sig enskilda uppdrag av de kategorier, som enligt nuvarande bestämmelser kunna innehavas efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall. En dylik inskränkning i rätten att åtaga sig uppdrag synes skäligen böra påverka lönebeloppet. Med hänsyn härtill och då den inkomstminskning för landshövdingarna, som denna inskränkning i allmänhet föranleder, är av betydande storleksordning har lönen, vilken bör vara lika stor för samtliga landshövdingar, ansetts böra bestämmas med utgångspunkt från nyssnämnda lönebelopp av 21,000 kronor, som nu gäller för den stora huvudgruppen landshövdingar. Med tillämpning av de vid årets riksdag följda reglerna bör detta belopp höjas till 22,000 kronor.

Beträffande behovet och storleken av ett eventuellt representationsbidrag har till ledning för bedömandet vissa uppgifter ställts till förfogande, som belysa dels kostnaderna för uppvärmning och belysning av tjänstebostäderna, dels utgifterna för representationen, däri inräknade såväl representationskostnaderna i egentlig mening d. v. s. kostnaderna för den gästfrihet, som landshövdingen ansett sig böra utöva, som de särskilda kostnader, med vilka beboendet av tjänstebostäderna är förbundet, samt vissa andra oundgängliga utgifter i samband med tjänsten.

Utredningen har visat, att representationskostnaderna avsevärt växla inom skilda län. Av uppgifterna synes emellertid viss ledning kunna hämtas vid försök att uppskatta kostnaderna för representation, fullgjord i den omfattning som från statens synpunkt kan te sig skälig. Vid försök till sådan uppskattning har det förefallit som om kostnaderna i fråga om flertalet län icke böra beräknas till lägre belopp än 6,000 kronor. För Gotlands län torde någon nedsättning böra ske, förslagsvis till 4,000 kronor, och för Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län synas kostnaderna böra uppskattas till 9,000 kronor.

Vad i övrigt angår landshövdingarnas löneställning, har vid övervägandena i departementet ansetts skäligt, att staten för framtiden skulle övertaga jämväl den fjärdedel av uppvärmningskostnaden, som enligt riksdagens beslut för närvarande bestrides av landshövding. Kostnaderna för uppvärmningen röra sig enligt inhämtade upplysningar i allmänhet mellan 500 och

700 kronor. I ett fall upptages sagda kostnad till 300 kronor, i ett annat på grund av säregna förhållanden under år 1937 till något över 1,000 kronor. På grundval av 1937 års siffror torde de totala kostnaderna kunna beräknas till omkring 15,000 kronor om året. Likaledes har det funnits billigt att staten övertog jämväl kostnaderna för elektrisk strömförbrukning. Enligt föreliggande uppgifter växlade dessa under år 1937 mellan 137 kronor och 533 kronor.

Som en konsekvens av den representationsskyldighet, vilken åvilar landshövdingarna, synes det rimligt, att statsverket för framtiden även ikläder sig kostnaderna för landshövdingbostädernas förseende med viss uppsättning porslin, glas och bordssilver, vilken i så fall givetvis skulle förbliva i statsverkets ägo. Vid inträffad avgång från tjänsten borde vid en dylik ordning innehavaren äga skyldighet att till efterträdaren överlämna inventarierna i det skick, vari de mottagits.

I anledning av den inskränkning, som ovan förordats, i fråga om landshövdings rätt att åtaga sig enskilt uppdrag torde böra framhållas, att om någon landshövding kvarstår på nu gällande lönestat, lämnas hans rätt att inneha sådana uppdrag oförkränt. För att icke försätta landshövdingarna i ett tvångsläge i fråga om övergång till den nya lönestaten torde landshövding, som anmält sig icke vilja övergå på de nya bestämmelserna, böra medgivas rätt att senare, därest han går miste om uppdragen eller eljest frånträder dessa, övergå på den nya lönestaten.

Slutligen påpekades i departementspromemorian, att vid representationsbidragens utmätande hänsyn icke tagits till de kostnader, som resor med automobil uppgivits draga utöver tillgängligt reseanslag. Frågan om de åtgärder, som härav böra föranledas, ansågs böra upptagas till närmare övervägande i annat sammanhang.

Av de i ärendet hörde myndigheterna har *statskontoret* uttalat, att ämbetsverket biträder vad i promemorian föreslagits.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har anfört följande.

Det i promemorian framlagda löneregleringsförslaget skiljer sig från de nuvarande bestämmelserna i huvudsak genom införandet av särskilda representationsbidrag samt det i samband därmed förordade förbudet mot åtagande av vissa enskilda uppdrag. Beträffande frågan, huruvida ett avlöningssystem med representationsbidrag bör införas för landshövdingarnas vidkommande, har i promemorian uttalats, att representation i viss utsträckning får anses nödvändig för ett behörigt utövande av landshövdingämbetet. Med utgångspunkt från att landshövdingarna sålunda anses skyldiga att i viss utsträckning representera, finner sig lönenämnden icke böra framställa någon erinran mot det föreslagna systemet, enligt vilket landshövdingarna beredas visst bidrag till representationskostnadernas bestridande. Lönenämnden vill därvid framhålla, att en dylik anordning icke behöver medföra några konsekvenser för andra befattningshavares vidkommande med hänsyn till landshövdingarnas speciella arbetsuppgifter och tjänstgöringsförhållanden.

Vad angår storleken av de föreslagna representationsbidragen, synes det lönenämnden svårt att utan tillgång till närmare uppgifter angående de hittillsvarande representationskostnaderna bilda sig någon mera bestämd uppfattning rörande lämpligheten av de föreslagna beloppen. Ätminstone för vissa län förefalla dock de angivna beloppen något höga, men lönenämnden

anser sig icke kunna allenast på grundval av den föreliggande promemorian framställa något yrkande i förevarande avseende.

I samband med utformningen av avlöningsbestämmelserna för landshövdingarna torde böra övervägas, i vilken utsträckning representationsbidragen skola få bibehållas vid befattningshavarnas tjänstledighet. Lönenämnden är för sin del närmast av den uppfattningen, att bidragen skola avstås allenast vid längre ledigheter. Beslut rörande dylikt avstående bör enligt lönenämndens förmenande meddelas av Kungl. Maj:t från fall till fall, lämpligen i samband med tjänstledighetens beviljande.

Vidkommande härefter det föreslagna generella förbudet för landshövding att åtaga sig uppdrag vill det synas lönenämnden, att ett dylikt förbud bör avse jämväl sådana uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för företag, vars verksamhet har huvudsakligen ekonomiskt syfte, vilka direkt eller indirekt meddelas av Kungl. Maj:t.

Mot de i den remitterade promemorian i övrigt framlagda förslagen rörande landshövdingarnas avlöningsförmåner har lönenämnden för sin del icke funnit anledning att framställa någon särskild erinran.

I särskilt yttrande har ledamoten av lönenämnden herr *Magnusson* förklarat sig finna förslaget om särskilda representationsbidrag mindre lämpligt, emedan detta sannolikt skulle medföra ökade krav från allmänheten på vidgad representation, en tendens som det icke föreläge skäl att uppmuntra. Beträffande förslaget om generellt förbud för landshövding att inneha sådana enskilda uppdrag, för vars mottagande nu erfordrades tillstånd av Kungl. Maj:t, vore reservanten i princip gynnsamt inställd ävensom till än längre gående inskränkningar i deras rätt att inneha en del övriga uppdrag utom sin tjänst men betvivlade att dylika förbud i längden komme att visa sig hållbara. Det kunde förutses, att landshövdingarna i minst samma omfattning som hittills komme att tilldelas uppdrag utanför tjänsten, en omständighet som torde förtjäna beaktande vid ställningstagande till deras lönefråga. Beaktas finge därjämte att landshövdingarna, i motsats till flertalet övriga förtroendemän, åtnjote bostadsförmån, varigenom de i lönehänseende intoge en i viss mån gynnad ställning. Reservanten hade av anförda skäl kommit till den slutsatsen, att det särskilda representationsbidraget borde utgå ur förslaget och lönerna i stället sättas till 29,000 kronor för landshövdingarna i Göteborgs och Bohus län och Malmöhus län samt 26,000 kronor i övriga län.

I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna kan jag i allt väsentligt *Departements-*
chefen. biträda det förslag till ändrade avlöningsbestämmelser för landshövdingarna, som framlagts i den förut återgivna departementspromemorian. Med åberopande av de skäl, som däruti anförts, får jag därför tillstyrka, att lönebeloppet för landshövdingarna bestämmes till 22,000 kronor, varå under de förutsättningar och enligt de grunder som eljest gälla rörligt tillägg bör utgå, att landshövdingarna erhålla särskilda representationsbidrag, ävensom att kostnaderna för uppvärmning och belysning av åt landshövdingarna anvisade tjänstebostäder helt övertagas av statsverket. I fråga om representationsbidragens storlek kan visserligen tvekan hysas, om tillräckliga skäl

föreligga att, såsom i promemorian föreslagits, bestämma bidraget för landshövdingen i Gotlands län till lägre belopp än eljest i allmänhet skulle utgå. I det förslag, som härmed framlägges, har emellertid bidraget bibehållits vid det i promemorian upptagna beloppet, 4,000 kronor. Representationsbidragen i övrigt torde böra bestämmas till de belopp, som i promemorian angivits. Vad angår statens övertagande av samtliga kostnader för uppvärmning och belysning av tjänstebostäderna, vilka kostnader böra påföras statens allmänna fastighetsfond, må framhållas, att förslag av samma innebörd i annat sammanhang framlägges denna dag i fråga om de såsom beskickningschefer tjänstgörande sändebuden. De ändrade bestämmelserna torde böra tillämpas från och med den 1 juli 1939.

I departementspromemorian har föreslagits, att statsverket för framtiden skulle ikläda sig kostnaderna för landshövdingbostädernas förseende med viss uppsättning porslin, glas och bordssilver. Även i denna del överensstämmer förslaget med vad som förordas i fråga om sändebuden. Då förslaget synes mig ändamålsenligt, får jag tillstyrka detsamma. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i varje förekommande fall besluta angående ifrågavarande utrustnings anskaffande och omfattning. Kungl. Maj:t torde även, där så prövas skäligt, få besluta om nyinköp av sådana inventarier för landshövdingens räkning, vilken tillträtt tjänsten före den 1 juli 1939. Kostnaderna för inköp av det bohag, varom här är fråga, böra bestridas från vederbörligt anslag under femte huvudtiteln. Vid inträffad avgång från tjänsten bör, såsom i promemorian förutsatts, innehavaren vara skyldig att till efterträdaren överlämna inventarierna i det skick, vari de mottagits.

Jag övergår härefter till frågan om landshövdingarnas rätt att åtaga sig uppdrag vid sidan av tjänsten.

Enligt gällande avlöningsbestämmelser äro landshövdingarna förhindrade att innehava uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelser för bankaktiebolag eller solidariska bankbolag eller såsom funktionärer i dylika bolag. Ej heller får med landshövdingbefattning förenas uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för annat verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag det vara må, så framt ej Kungl. Maj:t, efter prövning att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för utövande av statstjänsten, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare behållas.

I departementspromemorian har uttalats att det syntes väl motiverat att, om landshövdingarnas representationskostnader hädanefter helt skola bestridas av statsmedel, *generellt* förbud stadgades för landshövding att åtaga sig enskilda uppdrag av de kategorier, som enligt nuvarande bestämmelser kunna innehavas efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har i sitt yttrande över promemorian framhållit, att det generella förbudet borde avse jämväl sådana

uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för företag, vars verksamhet har huvudsakligen ekonomiskt syfte, vilka direkt eller indirekt meddelas av Kungl. Maj:t.

För min del får jag till en början framhålla, att landshövding givetvis alltså jämt bör kunna innehava uppdrag som ordförande eller styrelseledamot i ideella föreningar och liknande sammanslutningar liksom även andra enskilda eller offentliga uppdrag än ordförande- eller ledamotskap i styrelser för företag med huvudsakligen ekonomiskt syfte och uppdrag som äro jämförliga med innehav av befattning. Om till äventyrs ett av Kungl. Maj:t meddelat uppdrag skulle kunna anses jämförligt med innehav av befattning, bör landshövding även i framtiden vara berättigad mottaga detsamma. I nu angivna hänseenden har ändring i gällande bestämmelser icke ifrågasatts.

Förbudet för landshövding att åtaga sig uppdrag vid sidan av tjänsten bör enligt min mening avse *dels* uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för enskilt företag, vars verksamhet har huvudsakligen ekonomiskt syfte, *dels* uppdrag att innehava tjänstebefattning eller därmed jämförligt uppdrag, exempelvis revisorsuppdrag i dylikt företag, såvida icke befattningen tillsatts eller uppdraget meddelats av Kungl. Maj:t. Härvid bör särskild uppmärksamhet ägnas frågan, huruvida landshövding bör få innehava uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för företag, vari staten genom aktieinnehav eller eljest tillförsäkrats inflytande på valet av styrelse. Då dylika uppdrag närmast synas vara att jämställa med sådana uppdrag av övervägande offentlig karaktär, som Kungl. Maj:t eljest bör äga rätt meddela landshövding, anser jag, i motsats till lönenämnden, tillräckliga skäl saknas att utesluta möjligheten att insätta landshövding i styrelsen. Som villkor bör dock gälla, att det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela uppdraget eller att uppdraget meddelas genom val å bolagsstämma efter av Kungl. Maj:t därom meddelat beslut. Ehuru, vid bifall till vad nu förordats, det knappast i och för sig är behöfligt att bibehålla nuvarande ovillkorliga förbud för landshövding att åtaga sig styrelseuppdrag i bankaktiebolag, anser jag dock tillräckliga skäl icke föreligga för ändring på denna punkt.

Jag vill slutligen framhålla, att förbudet för landshövding att innehava styrelseuppdrag hos företag, vars verksamhet har huvudsakligen ekonomiskt syfte, bland annat avser att förebygga varje tvekan om landshövdingarnas fristående ställning i förhållande till enskilda ekonomiska intressen. Då gränsen mellan uppdrag som kunna och uppdrag som lämpligen icke böra innehavas av landshövding är flytande, utgår jag från, att landshövdingarna icke skola underlåta att underställa tveksamma fall Kungl. Maj:ts prövning.

I enlighet med 1938 års riksdags uppfattning böra avlöningsbestämmelserna för landshövdingarna inordnas i civila avlöningsreglementet. Härvid böra föreskrifterna intagas under en särskild avdelning, i vilken det är avsett att sammanföra avlöningsbestämmelser för personal, för vilken de allmänna löneplanerna icke lämpa sig. Enligt 1936 års lönekommittés förslag

skulle ifrågavarande avdelning erhålla såsom rubrik: »Tjänstemän, som åtnjuta lön enligt särskild löneplan». Denna rubrik synes i stället böra erhålla följande lydelse: »Tjänstemän, som åtnjuta lön enligt särskild löneplan eller eljest enligt särskilda bestämmelser».

Inordnandet innebär icke att de för civila befattningshavare i allmänhet gällande bestämmelserna göras tillämpliga å landshövdingarna. Utan särskild föreskrift bliva endast de allmänna bestämmelser gällande, som äro meddelade i avlöningsreglementets första avdelning. I den mån ytterligare föreskrifter anses skola gälla eller om modifikationer anses böra stadgas i fråga om de allmänna bestämmelserna, måste särskilda föreskrifter härom meddelas.

Vad angår de allmänna bestämmelserna synes den i 3 § 3 mom. intagna föreskriften om förflyttningsskyldighet icke böra gälla för landshövdingarna. I överensstämmelse med vad förut anförts böra vidare meddelas särskilda föreskrifter angående landshövdingens rätt att innehava uppdrag m. m. i stället för bestämmelserna i 4 § 2 mom.

I fråga om de i avlöningsreglementets andra avdelning intagna bestämmelserna torde endast föreskrifterna angående reseersättning i 22 §, angående ersättning för flyttningkostnad i 24 § samt angående rörligt tillägg i 29—31 §§ böra göras tillämpliga å landshövdingarna.

I årets statsverksproposition framhålles, att vissa ytterligare löneregleringsförslag böra föreläggas 1939 års riksdag. Av dessa påverka löneregleringsförslagen för provinsialläkare och distriktsveterinärer samt för ordinarie lärare m. fl. vid statens undervisningsväsende utformningen av den särskilda avdelning, där föreskrifterna rörande landshövdingarnas löneförmåner böra intagas. Paragraferingen av sistnämnda föreskrifter torde även röna inverkan av nämnda förslag. Det är vidare att märka, att därest förslag till författningsbestämmelser nu framlägges, detta måste medföra ändrad numrering av de sista avdelningarna och paragraferna i avlöningsreglementet. Denna numrering måste emellertid åter ändras vid framläggandet av de övriga löneregleringsförslagen. Dessutom böra såväl det nu ifrågavarande löneregleringsförslaget som andra sådana förslag föranleda vissa ändringar av nuvarande 59 §. Sistnämnda fråga torde böra upptagas till behandling i ett sammanhang.

Vid nu angivna förhållanden är jag icke beredd att i detta sammanhang framlägga förslag till ändring i civila avlöningsreglementet, avsett att underställas riksdagen för godkännande. I stället hava de bestämmelser, som äro avsedda att införas i avlöningsreglementet, sammanfattats punktvis. Under de särskilda punkterna hava redovisats nu gällande bestämmelser med de ändringar som i det föregående förordats ävensom med vissa ytterligare, väsentligen formella jämkningar. Sammanfattningen torde såsom bilaga få fogas vid detta protokoll. Kungl. Maj:t torde böra föreslå riksdagen att *dels* godkänna det förslag till avlöningsbestämmelser för landshövdingarna, som innefattas i bilagan, *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig över-

ensstämmelse med vad här angivits förordna på vad sätt dessa bestämmelser skola inordnas i civila avlöningsreglementet.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga övergångsbestämmelser i anledning av den föreslagna löneregleringen. Härvid bör landshövdingarna tillförsäkras samma förmån i fråga om bibehållande av nu utgående barntillägg, som enligt beslut av 1938 års riksdag skall tillkomma övriga befattningshavare, å vilka civila avlöningsreglementet blir tillämpligt.

Landshövding, som icke vill underkasta sig de nya bestämmelserna, bör bibehållas vid honom nu tillkommande rätt till lön och övriga förmåner, däribland dyrtidstillägg. I fråga om hans befogenhet att innehava enskilda uppdrag böra nuvarande bestämmelser tillämpas. I enlighet med vad i departementspromemorian anförts bör landshövdingen äga rätt att även efter löneregleringens ikraftträdande med frånträdande av uppdragen övergå på den nya lönestaten.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att civila avlöningsreglementet skall äga tillämpning å landshövdingarna;

dels godkänna det förslag till avlöningsbestämmelser för landshövdingarna, som innefattas i förberörda, vid detta protokoll fogade bilaga;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående angivits, förordna, på vad sätt de i nämnda bilaga innefattade bestämmelserna skola inordnas i civila avlöningsreglementet;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, vad angår landshövdingarna, utfärda erforderliga bestämmelser om övergången till civila avlöningsreglementet;

dels ock besluta att barntillägg skola övergångsvis utgå till landshövdingarna enligt av mig förordade grunder.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Henrik Klackenborg.

Bilaga.

Förslag

till

avlöningsbestämmelser för landshövdingarna, att lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1939.

1. För befattning såsom landshövding utgår lön med 22,000 kronor för år räknat.

2. Landshövding äger åtnjuta representationsbidrag med följande belopp för år, nämligen

9,000 kronor, såvitt angår landshövding i Malmöhus län eller Göteborgs och Bohus län,

6,000 kronor, såvitt angår landshövding i annat län med undantag dock för landshövding i Gotlands län, och

4,000 kronor, såvitt angår landshövding i Gotlands län.

Kungl. Maj:t äger bestämma, huru med nämnda bidrag skall förfaras vid tjänstledighet för landshövding.

3. Vad i 3 § 3 mom. civila avlöningsreglementet stadgas skall icke gälla landshövding.

4. I stället för vad i 4 § 2 mom. civila avlöningsreglementet stadgas skola följande bestämmelser gälla:

a) Med landshövdingbefattning må ej förenas uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för bankaktiebolag. Ej heller må med landshövdingbefattning förenas uppdrag såsom ordförande eller ledamot i annat företag, som avses i 4 § 2 mom. civila avlöningsreglementet, såvida icke uppdraget meddelats antingen av Kungl. Maj:t eller genom val å bolagsstämma efter av Kungl. Maj:t därom meddelat beslut.

b) Med landshövdingbefattning må ej förenas annan tjänstebefattning eller därmed jämförligt uppdrag, såvida icke befattningen tillsatts eller uppdraget meddelats av Kungl. Maj:t.

5. Bestämmelserna i 22, 24 och 29—31 §§ civila avlöningsreglementet skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse beträffande landshövding.

6. Har skada eller förlust åsamkats landshövding till följd av en mera väsentlig, vid hans tillträde av befattningen icke påräknad rubbning i bostadsförhållandena, äger han erhålla skälig ersättning enligt Kungl. Maj:ts bestämmande i varje särskilt fall.

7. a) Landshövding äger åtnjuta fri tjänstebostad med uppvärmning och belysning i kronans hus. Med bostaden följer i förekommande fall till den ifrågavarande fastigheten hörande planterat område av den omfattning, som av Kungl. Maj:t för varje särskilt län fastställts. Där särskilda förhållanden

därtill föranleda, må Kungl. Maj:t tilldela landshövding antingen annan, åt honom förhyrd bostadslägenhet, eller ock, i stället för bostad in natura, kontant hyresersättning till belopp, som för varje gång med hänsyn till förekommande omständigheter bestämmes.

Vid landshövdingens tillträde till sin tjänst skall för honom avsedd bostad, enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t meddelar, genom statens försorg vara försedd med möblering för högst fyra till representation avsedda rum ävensom med andra inventarier för representationsändamål.

Underhållet av möblering, som genom statens försorg anskaffats, bekostas av statsverket, i den mån skada icke uppkommit genom vårdslöshet eller försummelse från bostadsinnehavarens sida. Andra av staten anskaffade inventarier skall landshövding överlämna till efterträdaren i det skick, vari de mottagits.

b) Landshövding skall bebo honom anvisad bostadslägenhet, så framt icke Kungl. Maj:t på grund av särskilda omständigheter annorlunda medgivit.

I fråga om bostadslägenhetens begagnande skola i övrigt lända till efter rättelse de särskilda bestämmelser, som äro eller varda meddelade.

c) Därest landshövdingens bostadslägenhet erfordras för utvidgning av länsstyrelsens ämbetslokaler eller för annat statsändamål, är landshövding skyldig att å tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, avstå från lägenheten och åtnöjas med åt honom förhyrd bostadslägenhet eller kontant hyresersättning. För enahanda ändamål är landshövding jämväl skyldig att underkasta sig sådan minskning av bostadslägenheten, som skäligen må kunna ske.

d) Beträffande bostadslägenhetens avträdande i andra fall än de i c) angivna skall gälla, att landshövding eller, om han avlidit, hans dödsbo skall avträda lägenheten å den fardag, som infaller näst efter tre månader från det landshövdingen från tjänsten avgått eller avlidit, dock att avflyttning skall ske, där landshövding beviljas avsked på tid, som av honom begärts, å den fardag, som infaller näst efter avgången från tjänsten, samt, därest landshövding från tjänsten entledigas, å tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

e) Landshövding eller, om han avlidit, hans dödsbo skall i den omfattning, som i brist på överenskommelse bestämmes av Kungl. Maj:t, upplåta nödigt utrymme i bostadslägenheten för landshövdingens vikarie eller efterträdare.